

FOR

FRITIDSODLINGENS RIKSORGANISATION

c/o Koloniträdgårdsförbundet, Åsögatan 149, 116 32 Stockholm, tel. +46 8-556 930 80, fax 08-640 38 98, goran.svanfeldt@fritidsodling.org

29 aug 2008

Livsmedelsverket
Uppsala

Öppen konsultation angående Livsmedelsverkets miljööversyn av kostråden Dnr 2418/08

Det finns ca 2,5 miljoner trädgårdar i Sverige omfattande ca 300 000 hektar odlingsbar mark. FOR är ett samarbetsorgan för ideella föreningar inriktade mot fritidsodling, i första hand i privata trädgårdar och koloniområden men även för odling av inomhusväxter. FOR har för närvarande 16 medlemsorganisationer med i sin tur drygt 70.000 medlemmar. FORs verksamhet innefattar bl a trädgårdsrådgivning, konsumentbevakning och medverkan i den stora årliga trädgårdsmässan Nordiska trädgårdar.

Hushållens odling för egen del av födoväxter har en lång historia. Från slutet av 1800-talet sker en allt tydligare uppdelning på yrkesmässig odling, nyttoodling för det egna hushållet och prydnadsväxtodling kring den egna bostaden. I dag dominerar det sistnämnda kring bostäder och fritidshus, men fortfarande odlas där betydande mängder potatis, frukt och bär. Vi behöver inte gå längre tillbaka än till tiden för andra världskriget för att odling för det egna hushållet var av stor betydelse och aktivt stöddes av samhället.

De under senare år allt mer aktuella klimat- och energifrågorna berör på olika sätt även fritidsodlingen. Vi stöder självklart Livsmedelsverkets strävan att minska födovallets inverkan på miljön, både vad avser klimatpåverkande utsläpp och energiförbrukning. Strävan mot kortare transportvägar och ökad lokal produktion pekar tydligt mot de vinster som kan göras genom ökad livsmedelsproduktion även i de privata trädgårdarna. Det finns ingen kortare väg än från det egna odlingslandet till det egna matbordet. Odling i den egna trädgården kan dessutom ske med ett resurssnålt lokalt kretslopp av växtnäringsämnen och mullämnen för jordförbättring.

För att teoretiskt belysa möjligheterna till livsmedelsproduktion i de privata trädgårdarna har under våren tre studenter som tillämpningsuppgift på kursen i agrosystem på Ultuna gjort skattningar och beräkningar för en uthållig produktion av potatis, olika grönsaker samt äpplen valda så att rimliga lagringsmöjligheter också ska föreligga. Möjlighet till normal trädgårdsbevattning och ett visst odlingskunnande (alternativt handledning) har förutsatts, liksom att växtnäringsämnen tillförs genom urin och kompostering. Med dessa förutsättningar skulle det vara möjligt att uthålligt erbjuda omkring 4 miljoner vuxna människor en i det närmaste fullvärdig vegankost (dock med underskott på fetter och D-vitamin, det förstnämnda kan kompenseras genom tillskott av ägg och det senare med solljus). Om man i stället väljer att föda 3 miljoner vuxna är det möjligt att komplettera kosten med i första hand ägg och kaninkött och få mera omväxlande kost.

Detta är ett teoretiskt räkneexempel, som vi hoppas att det aldrig blir aktuellt att fullt ut pröva. Men vi vill med exemplet visa den produktionskapacitet som latent finns i dagens trädgårdar. Strävan att begränsa koldioxidutsläppen i kombination med stigande energi- och livsmedelspriser (och därmed stigande priser på bl a transport och handelsgödsel) kommer

med hög sannolikhet i framtiden att medföra en inriktning mot ökad hemodling bland dem som har tillgång till en trädgård.

Livsmedelsverkets skisserade kostrekommendationer skulle innebära en tydlig förskjutning mot grövre och lagringsbara grönsaker samt potatis, bl a för att minska transporter av långväga färska grönsaker. Som komplement härtill kan de privata trädgårdarna under sommarhalvåret kompletterande bidra med färska bladgrönsaker och liknande utan att långa energikrävande transporter medför koldioxidutsläpp.

Som tillämpningsövning på en tidigare kurs i Agrosystem beräknade några studenter energiförbrukningen för bl a hemodlad potatis och äpplen. Energiförbrukningen för hemodlingen bedömdes försumbar jämfört med energiförbrukningen för motsvarande inköpta produkter, vilket dock inte utesluter klimatpåverkande utsläpp för jordbearbetning, jordförbättring, förbrukat vatten mm. Möjligheterna är dock goda att bedriva en resurssnål livsmedelsproduktion i privata trädgårdar och på koloniområden.

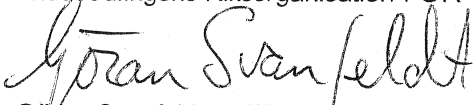
Sammanfattning

Det är viktigt att Livsmedelsverkets kostrekommendationer anpassas till de angelägna strävandena att minska de stora koldioxidutsläpp från produktion och transporter av livsmedel.

Men vi finner det anmärkningsvärt att Livsmedelsverket är så fixerat vid den i dag traditionella kommersiella livsmedelsförsörjningen att man knappt nämner dagens "natura"-produktion och de framtida möjligheterna till en väsentligt ökad egenproduktion. Stigande livsmedelspriser – bl a till följd av framtida stigande energipriser – måste förväntas medföra ett ökat intresse för egen odling och på sikt troligen även ökat intresse för hushållens möjligheter till småskaliga egenproduktion av ägg och kött. Tendenser till sådant stigande intresse rapporteras redan både från Sverige och från andra länder.

Vi vill därför särskilt fästa Livsmedelsverkets uppmärksamhet på de beräkningar som nyligen gjorts av studerande på SLU. Dessa visar också tydligt att den lämpliga livsmedelsproduktionen i de privata trädgårdarna väl överensstämmer med Livsmedelsverkets nu skisserade rekommendationer och att utsläppen av koldioxidekvivalenter är låga. Om Livsmedelsverket vill bidra till en klimatomfattig klok livsmedelsförsörjning i landet bör Livsmedelsverket därför också peka på möjligheterna till ekologisk och klimatanpassad resurssnål egenproduktion i landets många trädgårdar.

Fritidsodlingens Riksorganisation FOR

Göran Svanfeldt, ordförande

Källa:

Projekt Agrosystem vårterminen 2008, SLU
Fritidsodlingens möjligheter till livsmedelsproduktion
Pontus Andersson, Stella Andersson, Viktor Guamán